

I

(Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset)

DIREKTIIVIT

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2011/36/EU,

annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011,

ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2002/629/YOS korvaamisesta

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO,
jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 82 artiklan 2 kohdan ja 83 artiklan 1 kohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

ovat kuulleet alueiden komiteaa,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Ihmiskauppa on vakava rikos, joka tehdään usein osana järjestäytynyttä rikollisuutta, ja se on räikeä perusoikeuksien loukkaus, joka nimenomaisesti kielletään Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Ihmiskaupan ehkäiseminen ja torjuminen on unionille ja sen jäsenvaltioille ensisijainen tavoite.

(2) Tämä direktiivi on osa maailmanlaajuisia ihmiskaupan vastaista toimintaa, jossa on myös mukana kolmansia

maita, kuten todetaan neuvoston 30 päivänä marraskuuta 2009 hyväksymässä asiakirjassa ”Toiminta-asiakirja EU:n ulkoisen ulottuvuuden lujittamisesta ihmiskaupan vastaisen toiminnan alalla: Tavoitteena EU:n maailmanlaajuisen toiminta ihmiskaupan torjumiseksi”. Tässä yhteydessä toimia olisi jatkettava kolmansissa maissa, jotka ovat uhrien lähtö- ja kauttakulkumaita, tavoitteena lisätä tietoisuutta, vähentää haavoittuvuutta, tukea ja auttaa uhreja, puuttua ihmiskaupan perimmäisiin syihin ja tukea näitä kolmansia maita tarkoituksenmukaisen lainsäädännön laatimisessa ihmiskaupan torjumiseksi.

(3) Tässä direktiivissä tunnustetaan ilmiönä ihmiskaupan sukupuolispesifisyys ja se, että naiset ja miehet joutuvat ihmiskaupan uhreiksi usein eri tarkoituksia varten. Avun ja tukitoimenpiteiden olisi tästä syystä myös oltava tarpeen mukaan sukupuolispesifejä. Tarjonta- ja kysyntätekijät voivat olla erilaisia riippuen kyseessä olevasta alasta, kuten ihmiskauppa seksiteollisuuden tarkoituksessa tai työvoiman riistämistarkoituksessa esimerkiksi rakennustyössä, maatalousalalla tai kotiorjuudessa.

(4) Unioni on sitoutunut ehkäisemään ja torjumaan ihmiskauppaa sekä suojelemaan sen kohteeksi joutuneiden henkilöiden oikeuksia. Tässä tarkoituksessa tehtiin 19 päivänä heinäkuuta 2002 neuvoston puitepäättös 2002/629/YOS ⁽³⁾ ihmiskaupan torjunnasta ja hyväksyttiin EU:n suunnitelma parhaista käytännöistä, vaatimuksista ja menettelyistä ihmiskaupan estämiseksi ja torjumiseksi ⁽⁴⁾. Lisäksi Eurooppa-neuvoston hyväksymässä Tukholman ohjelmassa – Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten ⁽⁵⁾ – pidetään ihmiskaupan torjuntaa selkeästi ensisijaisena asiana. Muita toimenpiteitä, kuten unionin yhteisten indikaattorien kehittämistä ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi vaihtamalla parhaita käytäntöjä kaikkien asiaan liittyvien toimijoiden ja erityisesti julkisten ja yksityisten sosiaalipalvelujen tarjoajien välillä, olisi harkittava.

⁽¹⁾ Lausunto annettu 21. lokakuuta 2010 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

⁽²⁾ Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 14. joulukuuta 2010 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 21. maaliskuuta 2011.

⁽³⁾ EYVL L 203, 1.8.2002, s. 1.

⁽⁴⁾ EUVL C 311, 9.12.2005, s. 1.

⁽⁵⁾ EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

- (5) Jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten olisi jatkettava yhteistyötä ihmiskaupan torjumisen tehostamiseksi. Tiivis rajatylittävä yhteistyö, mukaan lukien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto sekä jäsenvaltioiden poliisi-, oikeus- ja rahoitusviranomaisten välinen jatkuva avoin vuoropuhelu, ovat tässä yhteydessä olennaisen tärkeitä. Ihmiskauppaan liittyvien rikosasioiden tutkinta- ja syytetöimien koordinoitua olisi edistettävä tehostamalla yhteistyötä Europolin ja Eurojustin kanssa, perustamalla yhteisiä tutkintaryhmiä sekä panemalla täytäntöön rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta 30 päivänä marraskuuta 2009 tehty neuvoston puitepäättös 2009/948/YOS ⁽¹⁾.
- (6) Jäsenvaltioiden olisi kannustettava kansalaisjärjestöjä, mukaan lukien tämän alan tunnustetut ja aktiiviset valtiosta riippumattomat järjestöt, jotka työskentelevät ihmiskaupan uhriksi joutuneiden ihmisten parissa, ja työskenneltävä tiiviisti niiden kanssa erityisesti toimintapoliittisten aloitteiden, tiedotus- ja valistuskampanjojen, tutkimus- ja koulutusohjelmien, koulutuksen sekä ihmiskaupan torjuntatoimien vaikutusten seuraamisen ja arvioinnin toteuttamisessa.
- (7) Tässä direktiivissä noudatetaan yhtenäistä, kokonaisvaltaista ja ihmisoikeuksiin pohjautuvaa lähestymistapaa ihmiskaupan torjuntaan, ja sen täytäntöönpanossa olisi otettava huomioon oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi, 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/81/EY ⁽²⁾ sekä maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista 18 päivänä kesäkuuta 2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/52/EY ⁽³⁾. Direktiivin tärkeimpiä tavoitteita ovat ihmiskaupan ehkäisyn, syytetöimien ja uhrin oikeuksien suojelun tehostaminen. Tässä direktiivissä myös otetaan huomioon ihmiskaupan eri muotojen tilannekohtaiset erityispiirteet ja pyritään varmistamaan, että kutakin muotoa torjutaan tehokkaimmin keinoin.
- (8) Lapset ovat haavoittuvampia kuin aikuiset ja siksi suuremmassa vaarassa joutua ihmiskaupan uhreiksi. Direktiiviä sovellettaessa ensisijaista on turvata lapsen etu Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja vuonna 1989 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti.
- (9) Vuonna 2000 tehty kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta ja vuonna 2005 tehty Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta ovat ratkaisuvia välineitä pyrittäessä tehostamaan ihmiskaupan vastaista kansainvälistä yhteistyötä. On huomattava, että Euroopan neuvoston yleissopimukseen sisältyy arviointijärjestely, joka koostuu ihmiskaupan torjumisen asiantuntijaryhmästä (GRETA) ja osapuolten komiteasta. Päällekkäisten toimien välttämiseksi olisi edistettävä toiminnan koordinoitua sellaisten kansainvälisten järjestöjen välillä, joiden toimivaltaan kuuluu ihmiskaupan vastainen toiminta.
- (10) Tämä direktiivi ei rajoita palauttamiskiellon periaatteen soveltamista vuonna 1951 tehdyn pakolaisten oikeusasetuksen, jäljempänä 'Geneven yleissopimus', ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artiklan ja 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- (11) Ihmiskaupan viimeaikaisen kehityksen huomioon ottamiseksi, tässä direktiivissä omaksuttu ihmiskaupan käsite on laajempi kuin puitepäättöksessä 2002/629/YOS, joten direktiivi kattaa uusia hyväksikäytön muotoja. Direktiiviä sovellettaessa kerjäämiseen pakottaminen olisi katsottava pakollisen työn tai palveluksen muodoksi pakollista työtä koskevaan, vuonna 1930 tehtyyn ILO:n sopimukseen n:o 29 sisältyvän määritelmän mukaisesti. Tästä syystä kerjäämisen hyväksikäyttö, mukaan lukien riippuvuussuhteessa olevan ihmiskaupan uhriksi joutuneen henkilön käyttö kerjäämiseen, kuuluu ihmiskaupan määritelmän soveltamisalaan vain siinä tapauksessa, että siinä täyttyvät kaikki pakollisen työn tai palveluksen tunnusmerkit. Alan oikeuskäytännön perusteella olisi arvioitava tapauskohtaisesti, onko mahdollinen suostuminen tällaisen työn tekemiseen tai palveluksen suorittamiseen pätevä. Kun on kyse lapsesta, lähtökohtana olisi kuitenkin pidettävä aina sitä, ettei mahdollinen suostumus ole pätevä. Käsite "rikollisen toiminnan hyväksikäyttö" olisi ymmärrettävä toiminnaksi, jossa henkilöä käytetään hyväksi muun muassa taskuvarkauksiin, myymälävarkauksiin, huumausaineiden laittomaan kauppaan ja muuhun vastaavaan toimintaan, joka on rangaistavaa ja josta saadaan taloudellista hyötyä. Määritelmä kattaa myös ihmiskaupan elintenpoistamistaroituksessa, joka loukkaa vakavasti ihmisarvoa ja ruumiillista koskemattomuutta, sekä muut teot kuten laittoman lapsenpoistamisen tai avioliittoon pakottamisen siltä osin, kuin ne täyttävät ihmiskaupan tunnusmerkistön.
- (12) Tässä direktiivissä säädettyjen rangaistusten taso heijastaa jäsenvaltioiden kasvavaa huolta ihmiskaupan kehittymisestä ilmiönä. Tämän vuoksi tässä direktiivissä käytetään perustana rangaistusten yhdenmukaistamisessa noudatettavasta lähestymistavasta 24 ja 25 päivänä huhtikuuta 2002 annettujen neuvoston päätelmien mukaisia rangaistusten tasoja 3 ja 4. Jos rikos tehdään tietyissä olosuhteissa, jos uhri on esimerkiksi erityisen haavoittuva,

⁽¹⁾ EUVL L 328, 15.12.2009, s. 42.

⁽²⁾ EUVL L 261, 6.8.2004, s. 19.

⁽³⁾ EUVL L 168, 30.6.2009, s. 24.

rangaistuksen pitäisi olla ankarampi. Direktiiviä sovellettaessa erityisen haavoittuviksi henkilöiksi olisi katsottava ainakin kaikki lapset. Muita tekijöitä, jotka voitaisiin ottaa huomioon uhrin haavoittuvuutta arvioitaessa, ovat esimerkiksi sukupuoli, raskaus, terveydentila ja vamma. Kun rikos on erityisen vakava, jos esimerkiksi uhrin henki on vaarannettu, rikokseen liittyy vakavaa väkivaltaa, kuten kidutusta, pakotettua huumausaineiden tai lääkkeiden käyttöä, raiskaus tai muita psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan vakavia muotoja tai siitä on muuten aiheutunut uhrille erityisen vakavaa vahinkoa, myös rangaistuksen pitäisi olla ankarampi. Kun tässä direktiivissä viitataan luovuttamiseen, se olisi tulkittava eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13 päivänä kesäkuuta 2002 tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2002/584/YOS⁽¹⁾ mukaisesti. Tehdyn rikoksen vakavuus voitaisiin ottaa huomioon rangaistuksen täytäntöönpanon yhteydessä.

- (13) Ihmiskaupan torjunnassa olisi käytettävä täysimääräisesti hyväksi rikoksen tuottaman hyödyn takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevia välineitä, kuten järjestettyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta ja sen pöytäkirjoja, rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaa Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta, rahanpesusta, rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta 26 päivänä kesäkuuta 2001 tehtyä neuvoston puitepäättöstä 2001/500/YOS⁽²⁾ ja rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikosentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta 24 päivänä helmikuuta 2005 tehtyä neuvoston puitepäättöstä 2005/212/YOS⁽³⁾. Tässä direktiivissä tarkoitettujen rikosten tekemiseen käytettyjen takavarikoitujen ja menetetyksi tuomitettujen rikosentekovälineiden ja kyseisten rikosten tuottaman hyödyn käyttöä uhrin auttamisen ja suojelun tukemiseen olisi edistettävä, mukaan lukien korvausten maksaminen uhreille ja unionin rajatylittävää laittoman kaupan vastainen lainvalvontatoiminta.

- (14) Ihmiskaupan uhreja olisi asianomaisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien peruseriaatteiden mukaisesti suojeltava niin, ettei heitä panna syytteeseen tai rangaista sellaisista rikoksista, esimerkiksi väärennettyjen asiakirjojen käytöstä taikka prostituutiota tai maahanmuuttoa koskevan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvista rikoksista, joita heidän on täytynyt tehdä ihmiskaupan suorana seurausena. Suojelun tarkoituksena on turvata uhrin ihmis-oikeudet, välttää uudelleen uhriksi joutuminen ja rohkaista uhreja toimimaan rikosoikeudenkäynneissä todistajina rikosentekijöitä vastaan. Tarkoituksena ei saisi kuitenkaan olla syytetoimilta tai seuraamuksilta suojaaminen sellaisten rikosten osalta, jotka henkilö on tehnyt tai joiden tekemiseen hän on osallistunut omasta tahdostaan.

- (15) Ihmiskauppaa koskevan tutkinnan ja sitä koskevien syytetoimien onnistumisen varmistamiseksi niiden aloittamisen ei lähtökohtaisesti pitäisi riippua uhrin ilmoituksesta tai syytöksestä. Teon luonteen sitä edellyttäessä syytetoimien olisi oltava mahdollisia riittävän pitkään sen jälkeen, kun uhri on saavuttanut täysi-ikäisyyden. Riittävä aika syytteen nostamiselle olisi määritettävä asianomaisten kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Lainvalvontaviranomaisten ja syyttäjien pitäisi olla riittävän koulutettuja, erityisesti kansainvälisen lainvalvonnan ja oikeudellisen yhteistyön tehostamista silmällä pitäen. Lisäksi tällaisten rikosten tutkinnasta ja syytetoimista vastaavilla pitäisi olla käytössään järjestäytyneen rikollisuuden tai muiden vakavien rikosten tutkinnassa käytettävät keinot. Näitä keinoja voisivat olla kuuntelu, tarkkailu (mukaan lukien tekninen tarkkailu), pankkitilien seuranta ja muut rahoituksen tutkintaan liittyvät välineet.

- (16) Tehokkaiden syytetoimien varmistamiseksi sellaisten kansainvälisten rikollisryhmien tapauksessa, joiden toiminnan keskus on jossain jäsenvaltiossa ja jotka harjoittavat ihmiskauppaa kolmansissa maissa, lainkäyttövalta pitäisi ulottaa koskemaan ihmiskauppaa, jossa tekijä on jäsenvaltion kansalainen ja jota harjoitetaan kyseisen jäsenvaltion alueen ulkopuolella. Vastaavasti lainkäyttövalta voitaisiin ulottaa koskemaan tapauksia, joissa tekijä asuu jäsenvaltiossa vakituisesti, uhri on jäsenvaltion kansalainen tai asuu siellä vakituisesti tai joissa rikos tehdään jäsenvaltion alueelle sijoittautuneen oikeushenkilön hyväksi ja joissa itse rikos tehdään kyseisen jäsenvaltion alueen ulkopuolella.

- (17) Direktiivissä 2004/81/EY säädetään oleskeluluvan myöntämisestä kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja, ja Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2004/38/EY⁽⁴⁾ säännellään sitä, miten unionin kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä voivat käyttää oikeuttaan liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, mukaan lukien suoja karkottamista vastaan; tällä direktiivillä puolestaan otetaan käyttöön kaikille ihmiskaupan uhreille tarkoitettuja erityisiä suojelutoimia. Näin ollen tässä direktiivissä ei säädetä ihmiskaupan uhrien edellytyksistä oleskella jäsenvaltioiden alueella.

- (18) Ihmiskaupan uhrien on voitava käyttää oikeuksiaan tehokkaasti. Tästä syystä uhreille olisi tarjottava apua ja tukea ennen rikosoikeudenkäyntiä, sen kuluessa ja riittävän pitkään sen jälkeen. Jäsenvaltioiden olisi tarjottava voimavaroja uhrien auttamisen, tukemisen ja suojelun tukemiseksi. Annettavan avun ja tuen olisi katettava vähimmäistoimet, joiden avulla uhri voi toipua ja paeta

⁽¹⁾ EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1.

⁽²⁾ EYVL L 182, 5.7.2001, s. 1.

⁽³⁾ EUVL L 68, 15.3.2005, s. 49.

⁽⁴⁾ EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77.

ihmiskauppiaita. Tällaisten toimien käytännön toteutuksessa olisi otettava huomioon asianomaisen henkilön tilanne, kulttuuriyhteys ja tarpeet kansallisten menettelyjen mukaisesti laadittavan yksilöllisen arvioinnin pohjalta. Asianomaiselle henkilölle olisi annettava apua ja tukea heti, kun on perusteltua syytä olettaa, että hän on saatanut joutua ihmiskaupan kohteeksi, riippumatta hänen halukkuudestaan todistaa. Tapauksissa, joissa uhri ei ole kele laillisesti kyseisessä jäsenvaltiossa, apua ja tukea olisi annettava ehdoitta ainakin harkinta-ajalla. Jos tunnistamisprosessin päätteeksi tai harkinta-ajan päätyttyä katsotaan, ettei henkilölle voida myöntää oleskelulupaa tai ettei tällä muutoin ole laillista asuinpaikkaa maassa, tai jos uhri on poistunut jäsenvaltion alueelta, direktiivin mukaisesti asianomainen jäsenvaltio ei ole velvollinen jatkamaan avun ja tuen myöntämistä kyseiselle henkilölle. Avun ja tuen antamista olisi tarvittaessa jatkettava riittävän pitkään rikosoikeudenkäynnin päättymisen jälkeen, jos esimerkiksi rikoksen aiheuttaman vakavan fyysisen tai psyykkisen vamman hoito jatkuu tai jos uhrin turvallisuus on vaarassa uhrin rikosoikeudenkäynnissä antamien lausuntojen takia.

(19) Uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15 päivänä maaliskuuta 2001 tehdyssä neuvoston puitepäätöksessä 2001/220/YOS⁽¹⁾ vahvistetaan tietyt uhrin oikeudet rikosoikeudenkäynnissä, mukaan lukien oikeus suojeleluun ja korvauksiin. Lisäksi ihmiskaupan uhreille olisi annettava viipymättä mahdollisuus lainopilliseen neuvontaan ja asiaankuuluvien oikeusjärjestelmien mukaisen uhrin aseman mukaisesti oikeudelliseen edustukseen, myös korvausten vaatimista varten. Toimivaltaiset viranomaiset voisivat myös tarjota tällaista lainopillista neuvontaa ja oikeudellista edustusta valtiolle osoitettavia korvausvaatimuksia varten. Lainopillisen neuvonnan tarkoituksena on antaa uhreille tietoa ja neuvoja heille tarjolla olevista eri vaihtoehtoista. Lainopillisen neuvonnan antajalla olisi oltava asianmukainen lainopillinen koulutus, mutta hänen ei välttämättä tarvitsisi olla lakimies. Lainopillisen neuvonnan ja asiaankuuluvien oikeusjärjestelmien mukaisen uhrin aseman mukaisesti oikeudellisen edustuksen pitäisi olla maksutonta ainakin siinä tapauksessa, ettei uhrilla ole niihin varaa, ja niiden osalta noudatetaan jäsenvaltioiden sisäisiä menettelyjä. Koska on todennäköistä, ettei varsinkaan lapsiuhreilla ole tällaisia varoja, lainopillinen neuvonta ja oikeudellinen edustus olisivat heille käytännössä maksuttomia. Lisäksi uhreja pitäisi suojella kustotoimilta, pelottelulta ja ihmiskaupan uhriksi uudelleen joutumisen riskiltä kansallisten menettelyjen mukaisesti laadittujen yksilöllisten riskinarviointien perusteella.

(20) Ihmiskaupan uhreja, jotka ovat jo joutuneet ihmiskau-palle tyypillisen hyväksikäytön ja halventavan kohtelun, kuten seksuaalisen riiston, seksuaalisen hyväksikäytön, raiskauksen, orjuuden kaltaisten käytäntöjen tai elinten poiston, kohteeksi, olisi suojeltava lisäkäsityksiltä ja -traumoilta oikeudenkäynnin aikana. Kuulustelujen tarpeetonta toistamista tutkinnan, syytteen esittämisen ja oikeudenkäynnin aikana olisi vältettävä esimerkiksi tarvitta-

essa siten, että kyseisistä kuulusteluista tehdään videotallenne mahdollisimman pian menettelyjen aikana. Ihmiskaupan uhrien pitäisikin saada heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa sovitettua hoitoa rikostutkinnan ja -oikeudenkäynnin aikana. Yksilöllisiä tarpeita koskevassa arvioinnissa pitäisi ottaa huomioon uhrin henkilökohtaiset olosuhteet, kuten ikä, mahdollinen raskaus, terveydentila, mahdolliset vammat ja muut olosuhteet samoin kuin rikollisen toiminnan kohteeksi joutumisesta aiheutuneet fyysiset ja psyykkiset seuraukset. Uhrille mahdollisesti annettavasta hoidosta ja sen laadusta päätetään tapauskohtaisesti kansallisessa oikeudessa määritettyjen perusteiden, oikeudellista harkintavaltaa koskevien sääntöjen sekä alan käytäntöjen ja ohjeistuksen mukaisesti.

(21) Apu- ja tukitoimenpiteitä olisi tarjottava uhreille suostumukseen ja tietoon perustuen. Uhreille olisi siksi tiedotettava näiden toimien keskeisistä seikoista, eikä uhreja tulisi pakottaa näihin toimiin. Uhrin kieltäytyminen apu- tai tukitoimista ei saisi merkitä asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle velvollisuutta tarjota uhrille vaihtoehtoisia toimenpiteitä.

(22) Kaikille ihmiskaupan uhreille tarkoitettujen toimenpiteiden lisäksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että lapsiuhrien auttamiseksi, tukemiseksi ja suojelemiseksi on tarjolla erityistoimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä olisi toteutettava lapsen edun ja vuonna 1989 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti. Jos ihmiskaupan uhrin iästä on epävarmuutta ja on syytä epäillä, että hän on alle 18-vuotias, tätä henkilöä olisi kohdeltava lapsena ja hänen olisi saatava välittömästi apua, tukea ja suojelua. Lapsiuhreille suunnatuissa apu- ja tukitoimissa olisi keskityttävä uhrien fyysiseen ja psykososiaaliseen toipumiseen ja kestäväen ratkaisun löytämiseen henkilön tilanteeseen. Oikeus koulutukseen auttaisi lasten sopeutumista yhteiskuntaan. Koska ihmiskaupan lapsiuhrit ovat erityisen haavoittuvia, käytettävissä pitäisi olla lisätoimenpiteitä heidän suojelemiseen osana rikostutkintaa ja -oikeudenkäyntiä järjestettävien kuulustelujen aikana.

(23) Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä ilman huoltajaa oleviin ihmiskaupan lapsiuhreihin, koska he tarvitsevat erityistä apua ja tukea erityisen haavoittuvan asemansa vuoksi. Siitä hetkestä kun ilman huoltajaa oleva ihmiskaupan lapsiuhri tunnistetaan ja siihen asti kun löydetään kestävä ratkaisu, jäsenvaltioiden olisi sovellettava vastaanottotoimenpiteitä lapsen tarpeisiin ja varmistettava, että sovelletaan asiaankuuluvia menettelyllisiä takeita. Olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että alaikäiselle nimetään tarvittaessa holhoaja ja/tai edustaja hänen etujensa turvaamiseksi. Päätös kunkin ilman huoltajaa olevan lapsiuhrien tulevaisuudesta olisi tehtävä

⁽¹⁾ EYVL L 82, 22.3.2001, s. 1.

mahdollisimman lyhyen ajan kuluessa lapsen edun yksilölliseen arviointiin perustuvien kestävien ratkaisujen löytämiseksi, minkä tulisi olla ensisijainen näkökohta. Kestävä ratkaisu voisi olla palauttaminen ja sopeuttaminen alkuperämaahan tai paluumaahan, vastaanottavaan yhteiskuntaan kotouttaminen, kansainvälistä suojelua saavan henkilön aseman myöntäminen tai muun aseman myöntäminen jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden mukaisesti.

(24) Kun lapselle olisi tämän direktiivin mukaisesti nimettävä holhooja ja/tai edustaja, näissä tehtävissä voi olla sama henkilö tai oikeushenkilö, laitos tai viranomainen.

(25) Jäsenvaltioiden olisi laadittava ja/tai tehostettava ihmiskaupan ehkäisemiseen tähtäviä politiikkoja, mukaan lukien toimenpiteet, joilla tutkimuksen, mukaan lukien ihmiskaupan uusia muotoja koskevan tutkimuksen, tiedon, valistuksen ja koulutuksen avulla hillitään ja vähennetään kaikenlaista hyväksikäyttöä edistävää kysyntää ja vähennetään henkilöiden riskiä joutua ihmiskaupan uhreiksi. Tämän tyyppisissä aloitteissa jäsenvaltioiden olisi huomioitava sukupuolinäkökulma ja noudatettava lapsen oikeudet huomioon ottavaa lähestymistapaa. Työssään ihmiskaupan uhreja tai potentiaalisia uhreja todennäköisesti kohtaavien viranomaisten olisi saatava riittävä koulutus uhrien tunnistamiseen ja siihen, miten heidän kanssaan tulee menetellä. Tätä koulutusvelvollisuutta olisi edistettävä seuraavien ryhmien jäsenten osalta silloin, kun he työssään todennäköisesti kohtaavat uhreja: poliisit, rajavartijat, maahanmuuttovirkailijat, yleiset syyttäjät, lakimiehet, tuomioistuimen jäsenet ja tuomioistuimen virkailijat, työsuojelutarkastajat, sosiaali-, lasten- ja terveydenhuoltohenkilöstö sekä konsulaattihenkilöstö, mutta paikallisosuhteista riippuen myös muut viranomaisryhmät, jotka työssään todennäköisesti kohtaavat ihmiskaupan uhreja.

(26) Direktiivissä 2009/52/EY säädetään seuraamuksista työnantajalle, jota ei ole syytetty tai tuomittu ihmiskaupasta mutta joka käyttää laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen työpanosta tai palveluja tietoisena siitä, että tämä on ihmiskaupan uhri. Tämän lisäksi jäsenvaltioiden olisi harkittava mahdollisuutta määrätä seuraamuksia henkilölle, joka käyttää ihmiskaupan uhriksi tietämänsä henkilön tarjoamia palveluja. Tämä lisäkriminalisointi voisi kattaa laillisesti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten ja unionin kansalaisten työnantajien sekä ihmiskaupan kohteeksi joutuneen henkilön tarjoamien seksipalvelujen ostajien teot kansallisuudesta riippumatta.

(27) Jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön kansalliset seurantarajajärjestelmät – esimerkiksi kansalliset raportoitajat tai

vastaavat mekanismit – sisäiseen organisaatioonsa soveltuvalla tavalla ja ottaen huomioon, että jonkinlaiselle vähimmäisrakenteelle ja sille määritellyille tehtäville on tarve. Järjestelmän tarkoituksena on laatia arvioita ihmiskaupan suuntauksista, kerätä tilastoja, punnita ihmiskaupan torjuntatoimien tuloksia ja raportoida säännöllisesti. Nämä kansalliset raportoitajat tai vastaavat mekanismit ovat jo käytössä epävirallisessa unionin verkostossa, joka on perustettu ihmiskaupan torjunnan kansallisten raportoitajien tai vastaavien järjestelyjen epävirallisen EU-verkoston perustamisesta 4 päivänä kesäkuuta 2009 annetulla neuvoston päätelmällä. Ihmiskaupan torjunnan koordinaattori osallistuisi tämän verkoston työskentelyyn; verkosto tarjoaa unionille ja sen jäsenvaltioille objektiivisia, luotettavia, vertailukelpoisia ja ajantasaisia strategisia tietoja ihmiskaupan alalla ja ihmiskaupan ehkäisyyn ja torjuntaan liittyvien kokemusten ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa unionin tasolla. Euroopan parlamentilla olisi oltava oikeus osallistua kansallisten raportoitajien tai vastaavien mekanismien yhteisiin toimiin.

(28) Unionin olisi edelleen kehitettävä menetelmiään ja tietojenkerruumenetelmiään vertailukelpoisten tilastojen tuottamiseksi ihmiskaupan torjuntatoimien tulosten arvioimista varten.

(29) Tukholman ohjelman huomioon ottamiseksi ja jotta voitaisiin kehittää ihmiskaupan torjuntaa koskeva yhtenäinen unionin strategia, jonka tarkoituksena olisi edelleen lujittaa unionin ja sen jäsenvaltioiden sitoumusta ja niiden toteuttamia toimia ihmiskaupan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, jäsenvaltioiden olisi helpotettava ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin tehtäviä, jotka voivat sisältää esimerkiksi koordinoinnin ja johdonmukaisuuden parantamista, unionin toimielinten ja virastojen sekä jäsenvaltioiden ja kansainvälisten toimijoiden työn päällekkäisyyden ehkäisemistä ja osallistumista ihmiskaupan torjunnan kannalta merkityksellisten olemassa olevien tai uusien unionin politiikkojen ja strategioiden laatimiseen tai raportointia unionin toimielimille.

(30) Tällä direktiivillä pyritään tarkistamaan puitepäätöksen 2002/629/YOS säännöksiä sekä laajentamaan niiden soveltamisalaa. Koska tehtävien tarkistusten määrä ja luonne on merkittävä, puitepäätös olisi selvyiden vuoksi korvattava kokonaan niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka osallistuvat tämän direktiivin antamiseen.

(31) Paremmasta lainsäädännöstä tehdyn toimielinten välisen sopimuksen⁽¹⁾ 34 kohdan mukaisesti jäsenvaltioita kannustetaan laatimaan itseään varten ja unionin edun vuoksi omia taulukoita, joista ilmenee mahdollisuuksien mukaan tämän direktiivin ja kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevien toimenpiteiden välinen vastaavuus, ja julkaisemaan ne.

⁽¹⁾ EUVL C 321, 31.12.2003, s. 1.

- (32) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta eli torjua ihmiskauppaa, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (33) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja periaatteita, mukaan lukien erityisesti ihmisarvo, orjuuden, pakko työn ja ihmiskaupan kielto, kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan kohtelun ja rangaistuksen kielto, lapsen oikeudet, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus, henkilötietojen suoja, oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate. Erityisesti tällä direktiivillä pyritään varmistamaan näiden oikeuksien ja periaatteiden noudattaminen täysimääräisesti ja ne on pantava täytäntöön vastaavasti.
- (34) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa olevan 3 artiklan mukaisesti Irlanti on ilmoittanut haluavansa osallistua tämän direktiivin hyväksymiseen ja soveltamiseen.
- (35) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Yhdistynyt kuningaskunta ei osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido Yhdistynyttä kuningaskuntaa eikä sitä sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamista.
- (36) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde

Tällä direktiivillä luodaan vähimmäissäännöt ihmiskauppaan liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelylle. Sillä vahvistetaan myös yhteiset säännökset, joilla tehostetaan ihmiskaupan ehkäisyä ja sen uhrien suojelua ottaen huomioon sukupuolinäkökulma.

2 artikla

Ihmiskauppaan liittyvät rikokset

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että seuraavat tahalliset teot on säädetty rangaistaviksi:

Hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuva henkilöiden värväminen, kuljettaminen, siirtäminen, kätkeminen tai vastaanottaminen, mukaan lukien näihin henkilöihin kohdistuvan määrävallan vaihtaminen tai siirtäminen, voimankäytöllä uhkaamisen tai voimankäytön tai muun pakottamisen, sieppauksen, petoksen, harhaanjohtamisen, vallan väärinkäytön tai haavoittuvan aseman hyödyntämisen avulla taikka toista henkilöä määräysvallassaan pitävän henkilön suostumuksen saamiseksi annettu tai vastaanotettu maksun tai edun avulla.

2. Haavoittuvalla asemalla tarkoitetaan tilannetta, jossa asianomaisella henkilöllä ei ole muuta todellista tai hyväksyttävää vaihtoehtoa kuin alistua hyväksikäyttöön.

3. Hyväksikäyttöä katsotaan ainakin hyväksikäyttö prostituutitarkoituksessa ja muut seksuaalisen hyväksikäytön muodot, pakko työ tai pakollinen palvelu (mukaan lukien kerjääminen), orjuus ja muut orjuuden kaltaiset käytännöt, orjuuden kaltaiset olot, rikollisen toiminnan hyväksikäyttö ja elinten poistaminen.

4. Ihmiskaupan uhrin suostumuksella aiottuun tai tapahtuneeseen hyväksikäyttöön ei ole merkitystä, mikäli sen saamiseksi on käytetty jotakin 1 kohdassa mainittua keinoa.

5. Kun 1 kohdassa tarkoitettu teko kohdistuu lapseen, se katsotaan rangaistavaksi ihmiskaupaksi, vaikka mitään 1 kohdassa mainittua keinoa ei olisi käytetty.

6. Tässä direktiivissä "lapsella" tarkoitetaan alle 18-vuotiaasta henkilöä.

3 artikla

Yllytys, avunanto ja yritys

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yllytys ja avunanto 2 artiklassa tarkoitettuun rikokseen sekä siinä tarkoitettujen rikosten yritys on säädetty rangaistaviksi.

4 artikla

Seuraamukset

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista säädetään vankeusrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään viisi vuotta.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista säädetään vankeusrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään kymmenen vuotta, kun:

- a) rikoksen uhri on ollut erityisen haavoittuvassa asemassa, mikä tätä direktiiviä sovellettaessa tarkoittaa ainakin lapsiuhreja;

- b) rikos on tehty osana järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta 24 päivänä lokakuuta 2008 tehdyssä neuvoston puitepäätöksessä 2008/841/YOS⁽¹⁾ tarkoitetun rikollisjärjestön toimintaa;
- c) rikoksella on tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella vaarannettu uhrin henki; tai
- d) rikoksen teossa on käytetty vakavaa väkivaltaa tai rikoksesta on aiheutunut uhrille erityisen vakavaa vahinkoa.

3. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että jos 2 artiklassa tarkoitetun rikoksen on tehnyt virkamies virkatehtäviä hoitaessaan, tätä pidetään rangaistuksen koventamisperusteena.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklassa tarkoitetuista rikoksista säädetään tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset, joista voi seurata rikoksenteijän luovuttaminen.

5 artikla

Oikeushenkilöiden vastuu

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen 2 ja 3 artiklassa tarkoitetusta rikoksesta, jonka on oikeushenkilön hyväksi tehnyt joko yksin tai oikeushenkilön elimen jäsenenä toimien henkilö, jolla on oikeushenkilössä johtava asema seuraavin perustein:

- a) valta edustaa oikeushenkilöä;
- b) valtuus tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta; tai
- c) valtuus harjoittaa valvontaa oikeushenkilössä.

2. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, jos 1 kohdassa tarkoitetun henkilön harjoittaman ohjauksen tai valvonnan puutteellisuus on mahdollistanut sen, että oikeushenkilön puolesta toimiva henkilö on tehnyt oikeushenkilön hyväksi 2 tai 3 artiklassa tarkoitetun rikoksen.

3. Se, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään oikeushenkilön vastuusta, ei estä rikosoikeudenkäyntiä sellaista luonnollista henkilöä vastaan, joka on tekijänä, yllyttäjänä tai avunantajana 2 tai 3 artiklassa tarkoitetussa rikoksessa.

4. Tässä direktiivissä "oikeushenkilöllä" tarkoitetaan mitä tahansa yhteisöä, jolla on sovellettavan lain mukaan oikeushenkilön asema, lukuun ottamatta valtioita tai julkisia elimiä niiden käyttäessä julkista valtaa sekä julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä.

6 artikla

Seuraamukset oikeushenkilöille

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 5 artiklan 1 tai 2 kohdan nojalla vastuussa olevalle oikeushenkilölle säädetään tehokkaat, oikeasuhteiset ja

varoittavat seuraamukset, mukaan lukien rikosoikeudellisia tai muita sakkoja ja mahdollisesti muita seuraamuksia, kuten

- a) oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettäviin etuuksiin tai tukiin;
- b) väliaikainen tai pysyvä kielto harjoittaa liiketoimintaa;
- c) tuomioistuimen valvontaan asettaminen;
- d) tuomioistuimen päätös, jolla oikeushenkilö määrätään purettavaksi;
- e) rikoksen tekemiseen käytettyjen tilojen sulkeminen väliaikaisesti tai pysyvästi.

7 artikla

Takavarikoiminen ja menetetyksi tuomitseminen

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niiden toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten tekemiseen käytettyjen rikosentekovälineiden ja tällaisten rikosten tuottaman hyödyn takavarikoimiseen ja menetetyksi tuomitsemiseen.

8 artikla

Uhrin syyttämättä jättäminen tai tälle määrättyjen seuraamusten soveltamatta jättäminen

Jäsenvaltioiden on oikeusjärjestelmiensä peruseriaa noudattaen toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on mahdollisuus jättää ihmiskaupan uhrin syyttämättä tai seuraamuksetta osallistumisesta rikolliseen toimintaan, johon heidät on pakotettu suorana seurauksena 2 artiklassa tarkoitettujen tekojen kohteeksi joutumisesta.

9 artikla

Tutkinta ja syytetoimet

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskeva tutkinta tai syytteen nostaminen ei edellytä uhrin ilmoitusta tai syyttämispyyntöä ja että rikosoikeudenkäyntiä voidaan jatkaa, vaikka uhri olisi perunut antamansa lausunnon.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta syytetoimet 2 tai 3 artiklassa tarkoitetusta rikoksesta ovat teon luonteen sitä edellyttäessä mahdollisia riittävän pitkään sen jälkeen, kun uhri on saavuttanut täysi-ikäisyyden.

3. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskevasta tutkinnasta tai syytetoimista vastaavat henkilöt, yksiköt ja muut tahot ovat asianmukaisesti koulutettuja.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskevasta tutkinnasta tai syytetoimista vastaavilla henkilöillä, yksiköillä ja muilla tahoilla on käytettävissä tehokkaat, esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden tai muiden vakavien rikosten tutkinnassa käytettävät keinot.

⁽¹⁾ EUVL L 300, 11.11.2008, s. 42.

10 artikla

Lainkäyttövalta

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen lainkäyttövaltansa 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin, jos

- a) rikos on tehty kokonaan tai osittain jäsenvaltion alueella; tai
- b) rikoksentehtyjä on jäsenvaltion kansalainen.

2. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle, aikooko se ulottaa laajemmin lainkäyttövaltansa 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin, jotka on tehty sen alueen ulkopuolella, muun muassa jos

- a) rikoksen uhri on kyseisen jäsenvaltion kansalainen tai henkilö, jonka vakinainen asuinpaikka on kyseisen jäsenvaltion alueella;
- b) rikos on tehty kyseisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneen oikeushenkilön puolesta tai hyväksi; tai
- c) rikoksentehtijällä on vakinainen asuinpaikka kyseisen jäsenvaltion alueella.

3. Edellä 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja rikoksia, jotka on tehty kyseessä olevan jäsenvaltion alueen ulkopuolella, koskevan syytteen nostamisen osalta kunkin jäsenvaltion on toteutettava 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ja kukin jäsenvaltio voi toteuttaa 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että sen lainkäyttövalta ei edellytä seuraavien edellytysten täyttymistä:

- a) kyseiset teot katsotaan rikoksiksi niiden tekopaikassa; tai
- b) syyte voidaan nostaa vain uhrin rikoksen tekopaikassa tekemän ilmoituksen perusteella tai sen valtion tekemän ilmiannon perusteella, jossa rikos tehtiin.

11 artikla

Ihmiskaupan uhrien auttaminen ja tukeminen

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että uhrin saavat apua ja tukea ennen rikos-oikeudenkäyntiä, sen aikana ja riittävän pitkään sen jälkeen, jotta he voivat käyttää puittepäätöksessä 2001/220/YOS sekä tässä direktiivissä vahvistettuja oikeuksia.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että henkilölle annetaan apua ja tukea heti, kun toimivaltaisilla viranomaisilla on perusteltua syytä epäillä, että tämä on saattanut joutua jonkin 2 tai 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten kohteeksi.

3. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että uhrille annettavan avun ja tuen ehtona ei ole uhrin valmius toimia yhteistyössä rikostutkinnassa, syytetöiden yhteydessä tai oikeudenkäynnissä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin 2004/81/EY tai vastaavien kansallisten sääntöjen soveltamista.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet luodakseen tarkoituksenmukaiset mekanismit uhrien tunnistamiseksi varhaisessa vaiheessa samoin kuin heidän auttamiseen ja tukemiseen yhteistyössä alan tukijärjestöjen kanssa.

5. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua avun ja tuen on perustuttava suostumukseen ja tietoon, ja siihen on kuuluttava ainakin uhrin toimeentulon takaava elintaso eli tarkoituksenmukainen ja turvallinen majoitus, aineellinen apu, välttämätön sairaanhoito mukaan lukien psykologinen tuki, neuvonta ja tiedotus sekä tarvittaessa käänös- ja tulkkaukspalvelut.

6. Edellä 5 kohdassa tarkoitettuun tiedotukseen kuuluvat tilanteen mukaan tiedot direktiivin 2004/81/EY mukaisesta harkinta- ja toipumisajasta ja tiedot kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/83/EY⁽¹⁾ ja pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevista menettelyistä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista 1 päivänä joulukuuta 2005 annetun neuvoston direktiivin 2005/85/EY⁽²⁾ tai kansainvälisten välineiden tai muiden vastaavanlaisten kansallisten sääntöjen mukaisesta mahdollisuudesta kansainvälisen suojelun myöntämiseen.

7. Jäsenvaltioiden on huolehdittava uhreista, joilla on erityisesti raskaudesta, terveydentilasta, vammaisuudesta taikka mielen-terveydellisistä tai psykologisista häiriöistä johtuvia erityistarpeita tai joihin on kohdistettu vakavaa psykologista, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa.

12 artikla

Ihmiskaupan uhrien suojelu rikostutkinnassa ja -oikeudenkäynnissä

1. Tässä artiklassa tarkoitettuja suojelutoimia sovelletaan puittepäätöksessä 2001/220/YOS vahvistettujen oikeuksien lisäksi.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ihmiskaupan uhrin saavat lainopillista neuvontaa viipymättä ja oikeudellisen edustuksen sen mukaisesti, minkälainen asema uhrilla on kyseessä olevassa oikeusjärjestelmässä, myös korvausten vaatimista varten. Lainopillinen neuvonta ja oikeudellinen edustus ovat maksuttomia, jos uhrilla ei ole niitä varten tarvittavia varoja.

⁽¹⁾ EUVL L 304, 30.9.2004, s. 12.

⁽²⁾ EUVL L 326, 13.12.2005, s. 13.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ihmiskaupan uhrin saavat yksilölliseen riskinarviointiin perustuvaa tarkoituksenmukaista suojelua esimerkiksi tarjoamalla heille mahdollisuuden osallistua todistajansuojeluohjelmaan tai hyödyntää muita vastaavia toimia edellyttäen, että se on tarkoituksenmukaista ja kansallisessa oikeudessa tai kansallisissa menettelyissä määritettyjen perusteiden mukaista.

4. Rajoittamatta puolustuksen oikeuksia jäsenvaltioiden on toimivaltaisten viranomaisten ihmiskaupan uhrin tilanteesta tekemän yksilöllisen arvioinnin perusteella huolehdittava siitä, että uhri saa erityiskohtelun, jonka tarkoituksena on estää lisäkärsimykset välttämällä mahdollisuuksien mukaan, kansallisessa oikeudessa määritettyjen perusteiden sekä oikeudellista harkintavaltaa koskevien sääntöjen ja alan käytäntöjen ja opastuksen mukaisesti:

- a) kuulustelujen tarpeetonta toistamista tutkinnan, syytetoimien ja oikeudenkäynnin aikana;
- b) uhrien ja syytettyjen välistä katseysteyttä, myös todistamisen, kuten kuulustelun ja ristikuulustelun, aikana käyttäen tarkoituksenmukaisia välineitä, muun muassa viestintätekniikkaa;
- c) todistamista julkisessa oikeudenkäynnissä; ja
- d) yksityiselämää koskevien kysymysten tarpeetonta esittämistä.

13 artikla

Ihmiskaupan lapsiuhreille annettavaa apua, tukea ja suojelua koskeva yleinen säännös

1. Ihmiskaupan lapsiuhreille on annettava apua, tukea ja suojelua. Tätä direktiiviä sovellettaessa lapsen etu asetetaan etusijalle.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että henkilö katsotaan lapseksi silloin, kun ihmiskaupan uhrin iästä ei ole varmuutta ja on syytä epäillä, että kyseessä on lapsi, jotta hän saisi välittömästi apua, tukea ja suojelua 14 ja 15 artiklan mukaisesti.

14 artikla

Lapsiuhrien auttaminen ja tukeminen

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen kuin ihmiskaupan lapsiuhrien auttamiseksi ja tukemiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä toteutetaan heidän fyysiseen ja psykososiaaliseen toipumiseensa tähtäviä erityistoimia, kunkin lapsiuhrien tilanne arvioidaan yksilöllisesti lapsen omat näkemykset, tarpeet ja huolenaiheet huomioon ottaen, jotta lapsen tilanteeseen löydetään pysyvä ratkaisu. Jäsenvaltioiden on kohtuullisessa ajassa tarjottava kansallisen

oikeutensa mukainen koulunkäyntimahdollisuus lapsiuhreille ja 11 artiklan mukaisesti apua ja tukea saavien ihmiskaupan uhrien lapsille.

2. Jäsenvaltioiden on nimitettävä ihmiskaupan lapsiuhriille holhooja tai edustaja siitä hetkestä lähtien, kun viranomaiset ovat tunnistanee lapsen, jos henkilöt, joilla on vanhempainvastuu, eivät kansallisen lainsäädännön perusteella voi turvata lapsen etua ja/tai edustaa lasta heidän ja lapsiuhrien välisen eturistiriidan vuoksi.

3. Jäsenvaltioiden on, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista, toteutettava toimenpiteitä ihmiskaupan lapsiuhrien perheen auttamiseksi ja tukemiseksi, jos perhe oleskelee asianomaisen jäsenvaltion alueella. Jäsenvaltioiden on erityisesti, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista, sovellettava kyseiseen perheeseen neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS 4 artiklaa.

4. Tätä artiklaa sovelletaan rajoittamatta 11 artiklan soveltamista.

15 artikla

Ihmiskaupan lapsiuhrien suojelu rikostutkinnassa ja -oikeudenkäynnissä

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että toimivaltaiset viranomaiset nimittävät ihmiskaupan lapsiuhriille edustajan rikostutkintaa ja -oikeudenkäyntiä varten kyseessä olevassa oikeusjärjestelmässä sovellettavan uhrien aseman mukaisesti, jos vanhempainvastuunkantajat eivät kansallisen lain mukaan voi edustaa lasta heidän ja uhrin välisen eturistiriidan vuoksi.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava kyseessä olevassa oikeusjärjestelmässä sovellettavan uhrien aseman mukaisesti, että lapsiuhrit saavat viipymättä maksutonta lainopillista neuvontaa ja maksuttoman oikeudellisen edustuksen, myös korvausten vaatimista varten, paitsi, jos heillä on riittävät taloudelliset varat.

3. Rajoittamatta oikeutta puolustukseen jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten tutkinnassa ja niitä koskevassa oikeudenkäynnissä

a) lapsiuhria kuulustellaan ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun tosiasiat on ilmoitettu toimivaltaisille viranomaisille;

b) lapsiuhria kuulustellaan tarvittaessa tähän tarkoitukseen suunnitelluissa tai muunnetuissa tiloissa;

- c) lapsiuhria kuulustelevat tai siihen osallistuvat tarvittaessa ammattihenkilöt, joilla on tähän sopiva koulutus;
- d) samat henkilöt hoitavat kaikki lapsiuhrien kuulustelut, jos se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista;
- e) kuulustelujen lukumäärä pidetään mahdollisimman pienenä ja kuulusteluja järjestetään vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä rikostutkinnan ja rikosoikeudenkäynnin kannalta;
- f) lapsiuhrien mukana voi olla hänen oikeudellinen edustajansa tai tarvittaessa lapsen valitsema aikuinen, ellei kyseisen henkilön osalta ole tehty päinvastaista päätöstä perustelluista syistä.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten tutkinnassa kaikki lapsiuhrien tai mahdollisen lapsitodistajan kuulustelut voidaan videoida ja että videoituja kuulusteluja voidaan käyttää todistusaineistona rikosoikeudenkäynnissä kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesti.

5. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja rikoksia koskeissa oikeudenkäynneissä voidaan määrätä, että

- a) suullisessa käsittelyssä ei ole läsnä yleisöä; ja
- b) lapsiuhria kuullaan oikeudessa ilman hänen läsnäoloaan, erityisesti soveltuvaa viestintätekniikkaa apuna käyttäen.

6. Tätä artiklaa sovelletaan rajoittamatta 12 artiklan soveltamista.

16 artikla

Ilman huoltajaa olevien ihmiskaupan lapsiuhrien auttaminen, tukeminen ja suojeleminen

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa erityistoimissa ihmiskaupan lapsiuhrien auttamiseksi ja tukemiseksi otetaan asianmukaisesti huomioon ilman huoltajaa olevan lapsiuhrien henkilökohtaiset ja erityiset olosuhteet.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet kestävä ratkaisun löytämiseksi lapsen edun yksilöllisen arvioinnin perusteella.

3. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ilman huoltajaa oleville ihmiskaupan lapsiuhreille määrätään tarvittaessa holhooja.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että toimivaltaiset viranomaiset määräävät ri-

kostutkintaan ja -oikeudenkäyntiin edustajan kyseisessä oikeusjärjestelmässä sovellettavan uhrien aseman mukaisesti, jos lapsi on ilman huoltajaa tai on erossa perheestään.

5. Tätä artiklaa sovelletaan rajoittamatta 14 ja 15 artiklan soveltamista.

17 artikla

Uhreille maksettavat korvaukset

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ihmiskaupan uhrit pääsevät tahallisten väkivaltarikosten uhreille maksettavia korvauksia koskevien olemassa olevien järjestelmien piiriin.

18 artikla

Ehkäisy

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, kuten koulutusta, hillitäkseen ja vähentääkseen kysyntää, joka edistää kaikenlaista ihmiskauppaan liittyvää hyväksikäyttöä.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittaessa yhteistyössä asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa tarkoituksenmukaisia toimia, myös internetin avulla, kuten tiedotus- ja valistuskampanjoita sekä tutkimus- ja koulutusohjelmia, joilla pyritään lisäämään tietoisuutta ja vähentämään ihmiskaupan uhriksi joutumisen riskiä erityisesti lasten keskuudessa.

3. Jäsenvaltioiden on edistettävä säännöllisen koulutuksen järjestämistä viranomaisille, jotka työssään todennäköisesti kohtaavat ihmiskaupan uhreja ja potentiaalisia uhreja, esimerkiksi kenttätöissä oleville poliiseille, jotta heillä olisi valmiudet tunnistaa ihmiskaupan uhrit ja potentiaaliset uhrit sekä tietää, miten heidän kanssaan tulee menetellä.

4. Ihmiskaupan ehkäisemisen ja torjunnan tehostamiseksi kysyntää hillitsemällä jäsenvaltioiden on harkittava toimenpiteiden toteuttamista sellaisten palvelujen käytön kriminalisoimiseksi, joissa on kyse 2 artiklassa tarkoitettua hyväksikäytöstä, kun tiedetään, että palvelun tarjoaja on 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten uhri.

19 artikla

Kansalliset raportointit tai vastaavat mekanismit

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet nimetäkseen kansallisen raportoinnin tai luodakseen vastaavan mekanismin. Tällaisten mekanismien tehtäviin kuuluvat muun muassa ihmiskaupan suuntauksien arviointi, ihmiskaupan torjuntatoimien tulosten punninta, mukaan lukien tilastojen keruu tiiviissä yhteistyössä asiaankuuluvien tällä alalla toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa, sekä raportointi.

20 artikla

Ihmiskaupan torjuntaa koskevan unionin strategian koordinointi

Jäsenvaltioiden on helpotettava ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin tehtäviä ihmiskaupan torjuntaa koskevan unionin koordinoitun ja yhdenmukaisen strategian edistämiseksi. Jäsenvaltioiden on erityisesti toimitettava ihmiskaupan torjunnan koordinaattorille 19 artiklassa tarkoitetut tiedot, joiden perusteella ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin on avustettava komissiota sen raportoidessa kahden vuoden välein edistymisestä ihmiskaupan torjunnassa.

21 artikla

Puitepäättöksen 2002/629/YOS korvaaminen

Korvataan ihmiskaupan torjunnasta tehty puitepäättös 2002/629/YOS tämän direktiivin hyväksymiseen osallistuvien jäsenvaltioiden osalta, tämän kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden velvoitteita, jotka liittyvät puitepäättöksen kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiselle asetettuun määräaikaan.

Tämän direktiivin hyväksymiseen osallistuvien jäsenvaltioiden osalta viittauksia korvattuun puitepäättökseen 2002/629/YOS pidetään viittauksina tähän direktiiviin.

22 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 6 päivänä huhtikuuta 2013.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kirjallisina ne säännökset, joilla niille tässä direktiivissä asetetut velvoitteet saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

3. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

23 artikla

Raportointi

1. Komissio esittää viimeistään 6 päivänä huhtikuuta 2015 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa arvioidaan, missä määrin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet tämän direktiivin noudattamiseksi, mukaan lukien kuvaus 18 artiklan 4 kohdan mukaisesti toteutetuista toimista, sekä liittää siihen tarvittaessa säädösehdotuksia.

2. Komissio esittää viimeistään 6 päivänä huhtikuuta 2016 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa arvioidaan sellaisen voimassa olevan kansallisen lainsäädännön, jossa säädetään rangaistavaksi teoksi ihmiskaupan hyväksikäytön kohteena olevien palvelujen käyttö, vaikutusta ihmiskaupan ehkäisyyn, sekä liittää siihen tarvittaessa asianmukaisia ehdotuksia.

24 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan sinä päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

25 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

Tehty Strasbourgissa 5 päivänä huhtikuuta 2011.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

J. BUZEK

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

GYŐRI E.